

Organiserad prostatacancertestning (OPT)

Bakgrund

Genomförs som ett pilotprojekt med start våren 2023 och under hela 2023. Projektet utvärderas fortlöpande och med start 2024 är målet att ytterligare årskullar kan läggas till.

Prostatacancer är mannens vanligaste cancersjukdom. Många män PSA-testar sig på eget initiativ, vilket medför en ineffektiv och ojämlig prostatacancerdiagnostik. Inom Region Jönköpings län drabbas årligen 400 män och cirka 80 dör av sjukdomen. De män som söker på grund av symtom av en prostatacancer har ofta en långt framskriden sjukdom och kan sällan erbjudas en botande behandling. För att minska antalet män som diagnosticeras sent i förloppet behövs således en strategi med tidig diagnostik och adekvat uppföljning på ett strukturerat, jämlikt och kvalitetssäkrat sätt med möjligheter till testning för alla män i Region Jönköpings län.

Bakgrunden till organiserad prostatacancertestning (OPT) är Socialstyrelsens uppdaterade rekommendation 2018 att avråda från nationellt screeningsprogram. Samtidigt framhåller man att hälso- och sjukvården kan bidra till ökad kunskap genom att erbjuda organiserad PSA-testning inom ramen för forskning och utveckling. Sedan hösten 2019 så finns det permanent nationell arbetsgrupp för OPT som har tillsatts genom Regional cancercentrum i samverkan. Denna grupps arbete har resulterat i rekommendationerna om organiserad prostatacancertestning (OPT).

Vårdnivå och remiss

En regional enhet beläget som en egen underenhet till Urologkliniken, Region Jönköpings län upprättas för detta projekt. Enheten för organiserad prostatacancertestning samordnar utskick av alla erbjudanden till männen, hantera PSA-svaren och ser till att ytterligare utredning genomförs med MR när behovet föreligger. Hög grad av digitalisering eftersträvas och målet är att all kommunikation gällande PSA-svar, MR-svar och information kring vidare behovet av utredning sker via 1177 e-tjänster.

Remiss från primärvården på dessa män är inte möjlig. Primärvården kommer inte ges möjlighet att inkludera männen till organiserad prostatacancertestning.

Rådande riktlinjer och FAKTA-dokument gällande patienternas önskemål om PSA provtagning och utredning gällande prostatacancer påverkas inte av den organiserade prostatacancertestningen!

Invånare som inte kan medverka i organiserad prostatacancer testning då de inte använder sig av digitala inloggningslösningar (Bank ID/Freja/Telia ID) kommer under pilotprojektet inte kallas via standardbrev. Målet är att det ska finnas teknisk lösning till deras kallelse när organiserad prostatacancer testning lämnar pilot-stadiet. Dessa invånare ska självklart erbjudas PSA-provtagning om de så önskar efter sedvanlig information via primärvården.

Diagnostik och utredning

Personer skrivna i Region Jönköpings län med manligt personnummer födda 1973 har som del av pilotprojektet under 2023 blivit erbjudna att delta i den organiserade prostatacancer testningen. Beslutet om utvidgning av pilotprojektet inför 2024 är fattat och under 2024 kommer männen födda 1968 samt 1974 att erbjudas PSA testning som en del av OPT. Information och erbjudande om att regelbundet testa sig för prostatacancer skickas per post fortlöpande under 2024. Personer med redan diagnosticerad prostatacancer kommer inte att erbjudas organiserad prostatacancer testning.

De personer som får ett erbjudandebrev och väljer att delta i organiserad prostatacancer testning kommer via e-tjänsten under 1177 erbjudas PSA-provtagning i form av drop-in-tid eller ges möjlighet att boka tid på länets alla vårdcentraler och provtagningsenheter avseende PSA. Beställningen läggs in via OPT kansliet i BOS. Pappersremiss får inte användas.

De personer som inte väljer att delta eller inte lämnar PSA-prov i tid kommer automatisk att få nytt erbjudande om att medverka i organiserad prostatacancer testning om 2 år.

Beställningar kommer finnas inlagda i BOS via enheten för organiserad prostatacancer testning och beställningsunderlaget kommer finnas tillgängligt för invånare under 1 månads tid. Därefter makuleras beställningen och invånaren tolkas inte vilja medverka. I enlighet med ovan så kommer nytt erbjudande att skickas 2 år senare.

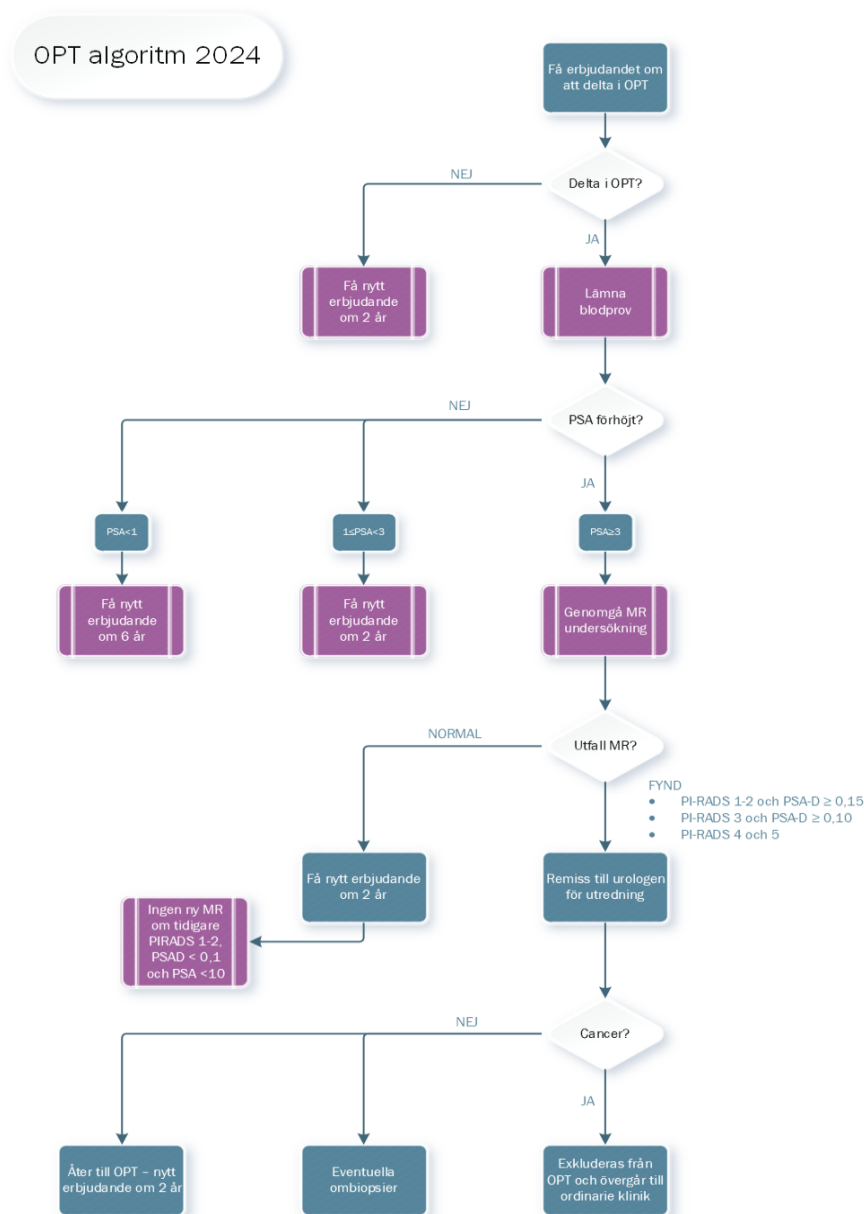
Enheten för organiserad prostatacancer testning (OPT-kansliet) får provsvaren elektroniskt i BOS och svaren från BOS överförs därefter automatiskt till kallelsesystem och skickas via 1177 e-tjänster till patienten.

Personer med:

- normal PSA-nivå, $PSA < 1 \mu\text{g/l}$, får ett nytt erbjudande om att ta PSA-prov om 6 år (förutsatt att organiserad prostatacancer testning förlängs efter pilotprojektet).
- normal PSA-nivå, $1 \leq PSA < 3 \mu\text{g/l}$, får ett nytt erbjudande om att ta PSA-prov om 2 år (förutsatt att organiserad prostatacancer testning förlängs efter pilotprojektet).
- förhöjd PSA-nivå, $PSA \geq 3 \mu\text{g/l}$, erbjuds vidare utredning.

Patienter utreds inom tider som för standardiserat vårdförlopp prostatacancer (SVF).

Utredningen sker enligt följande algoritm:

För personer med förhöjd PSA-nivå skickar kansliet remiss för MR prostata till Röntgenkliniken på något av länets alla tre sjukhus. Radiologienheterna ska handlägga samtliga deltagare tidsmässigt i enlighet med SVF. Tekniken för MR är 3 Tesla och ett kort protokoll används som möjliggör tidsbesparing. Enheten för organiserad prostatacancerutredning tar emot MR-svar från röntgenenheterna. Män som inte kan genomföra MR erbjuds vidare utredning via Urologkliniken.

Beroende på MR svaret så kommer vidare hantering av männen leda till att de antingen återförs till enheten för organiserad prostatacancer testning för nytt prov om 2 år eller remitteras till Urologkliniken för vidare utredning med palpation, ultraljud och eventuellt biopsitagning. Urologkliniken ska erbjuda urologtid i enlighet med SVF.

Urologkliniken ger PAD-besked till patienten. Om svaret visar prostatacancer övergår mannen till ordinarie prostatacancervård och därmed exkluderas från programmet för organiserad prostatacancer testning. Om svaret är benigt får patienten ett nytt erbjudande om att ta PSA-prov om 2 år. Beslut om ombiopsi ombesörjs av kansliet enligt utredningsalgoritmen.

Personer som ingår i organiserad prostatacancer testning och som tidigare har genomgått MR inom ramen för OPT, kommer inte erbjudas ny MR förutsatt att tidigare MR har visat PI-RADS 1-2, PSA < 10 och PSAD < 0,1.

Uppföljning

I den nationella uppföljningen av organiserad prostatacancer testning kommer det ingå ett antal indikatorer. Dessa kommer att tillämpas på regional nivå. Utöver de nationella indikatorerna ska även en utvärdering ske med fokus på jämlik vård. Socioekonomiska aspekter så som skillnader i deltagande beroende på hemvist, utbildningsnivå, födelseland, inkomst, civilstånd mm. kommer att studeras.

Region Jönköpings län digitaliserar kommunikationen med invånare med stöd av 1177. Det medför att regional uppföljning även kommer ske för ett antal indikatorer som beskriver det digitala flödet.

Ytterligare information

- Se Regelbunden testning för prostatacancer i Jönköpings län, 1177.
- Se Prostatacancer, Cancerfonden.
- Se Blodprov PSA, 1177.

Innehållsansvarig

Ademir Hadzic, Överläkare, Urologkliniken, Region Jönköpings län
Medicinskt ledningsansvarig, Enheten för organiserad prostatacancer testning